



LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND



Foto: Norra delen av Södra Lunda © Thomas Johansson, Bilden är granskad och godkänd för publicering av försvarsmakten enligt lagen om skydd för landskapsinformation SFS 1993:1742.

Beverandeplan för Natura 2000-området Södra Lunda SE0230394



Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Syftet är att hejda utrotningen av djur och växter samt att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Utpekandet av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att bevara de utpekade värdena i områdena långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar i vårt land regelbundet cirka 60 av de fåglar som listas i bilaga 1 i fågeldirektivet.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta görs i särskilda bevarandeplaner, men beskrivningen kan också ingå i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen finns en beskrivning av området med bevarandesyfte och bevarandemål för de naturtyper och arter som ska bevaras, och det ska framgå hur skyddet kan bidra till en gynnsam bevarandestatus för naturtyperna och arterna. Även hot mot Natura 2000-området och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Bevarandeplanen underlättar förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken genom att den ger viktig information om området till bland annat markägare, myndigheter, exploatörer och naturvårdsförvaltare.

Bevarandeplanen utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Det gäller även för de bevarandeåtgärder och den naturvårdsskötsel som kan krävas för att bevara värdena, i den mån markägare eller andra brukare inte har möjligheten eller skyldigheten via andra lagar eller avtal att göra detta (till exempel miljöersättningar). Bevarandeplanen revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras - den är ett "levande dokument". Det gör det möjligt för alla att bidra med ny kunskap och synpunkter genom att kontakta Länsstyrelsen.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Framtida naturvårdsarbete kan komma att leda till ytterligare ny kunskap som i sin tur kan leda till behov av justeringar av Natura 2000-områdets gränser, naturtyper eller arter. Vid förvaltning och tillståndsprövning är det viktigt att utgå från de befintliga värdena, inte bara de regeringsgodkända, varför det är av vikt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit bli regeringsgodkända ännu.

Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av till exempel skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Reglerna enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller i Natura 2000-områden.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller utpekade arter i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön eller utpekade arter i området. Det är påverkan på de naturmiljöer och/eller arter som skyddas i området som är grunden för prövningen oavsett var källan till störningen ligger geografiskt. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27–29 §§). Tillståndskravet aktualiseras när en verksamhet eller åtgärd kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt, det vill säga när det finns risk för skada.

Länsstyrelsen Östergötland

Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i Natura 2000-området behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls dock samråd med Skogsstyrelsen istället. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben (lansstyrelsen.se/ostergotland) eller kontakta en handläggare (växel: 010-223 50 00).

För verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsskötsel och naturvårdsförvaltning av ett Natura 2000-område, i syfte att långsiktigt bevara de naturtyper och/eller arter som skyddas, krävs inte tillstånd.

Innehåll

Området, Södra Lunda	5
1170 – Rev	9
1620 – Skär i Östersjön	10
8230 – Hällmarkstorräng	11
9010 – Taiga.....	12
Dokumentation	13
Kartor	15



LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Bevarandeplan för Natura 2000 - området SE0230394 Södra Lunda

Kommun: Norrköping

Områdets totala areal: 220,1 hektar (varav 207 hektar vatten)

Markägarförhållande: Privat

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen:

Regeringsbeslut, historik:

Regeringen föreslår att området är av gemenskapsintresse (pSCI): 2004-04

Fastställts som ett område av gemenskapsintresse (SCI): 2005-01

Regeringen förklarar området som ett särskilt bevarandeområde (SAC): 2011-03

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

1170 – Rev

1620 – Skär och små öar i Östersjön

8230 – Hällmarkstorräng

9010 – *Taiga

*) = Prioriterad art eller naturtyp i EU:s Natura 2000-bevarandearbete

Vid nästa möjliga tillfälle kommer Länsstyrelsen föreslå en förändring av yttergränsen vilket leder till en förändring av arealen från dagens 219,5 hektar till 220,1 hektar (se karta sida 17).

Området

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper och arter som förekommer i området, i Södra Lunda är rev (1170), skär i Östersjön (1620), hållmarkstorräng (8230) och taiga (9010) utpekade.

Prioriterade bevarandevärden:

Syftet med Natura 2000-området Södra Lunda är att bevara och vidareutveckla naturvärden knutna till samtliga ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet. Särskild prioritet i bevarandearbetet har skär i Östersjön (1620) och taiga (9010).

Motivering:

Skär i Östersjön (1620) är prioriterad då naturtypen är viktig för lavar som anpassat sig till torka, saltpåverkan, videxponering och den lilla jordmån som finns. Naturtypen är dessutom viktig för kustlevande fågelarter, främst som häcknings- och rastlokaler. Taiga (9010) är prioriterad eftersom även denna naturtyp är viktig för insekter och lavar samt mossor. Taigan består främst av gamla tallar och det finns relativt gott om död ved.

Prioriterade åtgärder:

Då området är en viktig lokal för kustlevande fåglar är det viktigt att tillståndet för skär i Östersjön och taiga inte försämras. Det är även viktigt att vattenmiljön hålls så bra som möjligt då så pass stor del av området består av vatten.

Beskrivning av området

Södra Lunda ligger i yttre delen av Arkösunds skärgård. Större delen av Natura 2000-området utgörs av vattenområden. Södra Lunda är en del av de idag sammanhängande Lundaöarna där även Mellre Lunda och Lunda ingår. På Södra Lunda finns äldre tallskog samt exponerade hållmarker. I Natura 2000-området ingår även ett tiotal mindre öar och skär, i huvudsak kala. På Utterklabbarna finns omväxlande ytterskärgårdsflora som på Låga Utterklabben har viss prägel av fågelgödsling. En del av de mindre öarna omges av grundområden men huvuddelen av reservatets vattenytor är djupare än 6 meter. Botten består troligtvis av grunda hårdbottnar runt öarna, medan resten troligen är djupa hårdbottnar.

Berggrunden domineras av rödligt gnejs med inslag av hornbländekristaller (rödligt hornbländegnejs). På bland annat Utterklabbarna förekommer vackra veckade bergsavsnitt där vissa delar vittrat bort, andra kvarstår som små åsar. Höga Utterklabben uppvisar typiska stöt- och läsidor formade av inlandsisen. På sydvästra delen av Södra Lunda finns ett mindre klapperområde. Trots litenheten är klappret väl utvecklat och illustrativt, här har under lång tids vågpåverkan formats likstora rundade stenar till ett "stentorg".

Länsstyrelsen Östergötland

På den sydöstra Utterklubben, Svarta Utterklubben, finns en båk, det vill säga ett fyrliknande sjömärke utan ljus. Den ger idag med sin omålade, flagnande puts och gapande ingångsdörr ett närmast skrämmande intryck. Det är en imponerande båk; trekantig som sin äldre kusin på Arkö, och 12,5 meter hög. Det går också att ana den tidigare målningen i vita och röda rektangulära fält. Denna båk uppfördes 1922 av murad betongsten och var från början putsad utvändigt. Tidigare fanns här en båk av trä, uppförd 1891 och med i stort samma utseende och storlek som nuvarande båk, dock vara bara två sidor inklädda med bräder. Denna hade i sin tur ersatt en något mindre fyrkantig träbåk, 7,5 meter högt, uppförd 1865. Båda dessa tidigare båkar var målade i vita och röda rektangulära fält precis som dagens båk egentligen borde vara.



Foto: Svart Utterklabbens båk,
© Thomas Johansson.

Jordarterna är sparsamt representerade, det mesta är bortspolat av havet. I nordigaste delen av Natura 2000-området märks ett avsnitt med grovmo och sand samt mot öster glacial lera. Grovmoavsnittet sammanfaller med en gles grov tallskog av beteskaraktär medan det på leran växer en fuktig lövrik skog. Vidare finns ett litet mosseavsnitt i en sumpskog på södra delen av Södra Lunda men i övrigt är jordlagren för tunna för att registreras på jordartskartan. Morän förekommer ändå i liten utsträckning och det indikeras ofta av ett litet graninslag i den annars talldominerade skogen.

Häradskartan, från slutet av 1800-talet, ger en viss vägledning till den historiska markanvändningen. Södra Lunda var på denna karta skogsklädd, troligen en ganska gles skog att läsa av kartans barrskogstecken. Vi vet dock inget om skogens ålder utifrån häradskartan.

En fornlämning, i norra delen av området, (se karta på sidan 22 RAÄ-nr: Jonsberg 90) finns i form av resterna av ett sjömärke. En meter i diameter och 20–40 centimeter högt av 20–40 centimeter stora stenar som delvis är övermossade.

Inom Natura 2000-området finns två fartygs-/båtlämningar. Strax utanför kusten finns ett vrak som numer är utspritt i vattnet (Jonsberg 219). Mer anmärkningsvärt är det andra vraket som ligger utanför Gulen (Jonsberg 216), här förliste lastfartyget Bur mot ett grund den 23 november 1904. Vraket är söndersprängt och väl skrotbergat/nedbrutet men vrakresterna ligger väl samlade i vad som, troligen, motsvarar ångarens ursprungliga utsträckning på botten. Vraket ligger med aktern på plan botten och med fören upp mot grundet.

Områdets bevarandeåtgärder

Tabell 1: En generell sammanställning av bevarandeåtgärder omnämnda i den aktuella bevarandeplanen.

Bevarandeåtgärd	När	Var	Prioritet
Uppföljning av hårbottenslokalen	Inom 10–20 år	Utanför Stora Utterklubben	1
Utreda vilken typ av botten som ingår i området, samt tillståndet för densamma	Inom 12 år	Marina miljöer	2
Följa upp mängden död ved	Inom 15 år	Taiga (9010)	2
Uppföljning av friluftslivets slitage	Inom 15 år	Skär i Östersjön (1620)	2

Reglering av skydd och skötsel:

Skydd och skötsel är reglerat i naturreservatets skötselplan (Södra Lunda naturreservat, fastställt 2005) och beslut (1975-07-08). Skötselplanen anger generellt åtgärder som gynnar eller bibehåller naturvärdena som Natura 2000-området syftar till att bevara.

Länsstyrelsen Östergötland

Eftersom skogsbruksåtgärder är förbjudna enligt reservatsbeslutet så bör det inte bli aktuellt med samråd med Länsstyrelsen angående skogsbruksåtgärder inom Natura 2000-området. Eventuellt kan andra åtgärder, som anläggning för friluftsliv eller åtgärder vid anläggning kräva samråd om åtgärderna riskerar att skada utpekade naturvärden i Natura 2000.

För åtgärder (som påverkar naturmiljön inom området) utanför Södra Lunda eller i direkt anslutning till Södra Lunda, gäller inte naturreservatsföreskrifterna. Då träder Natura 2000-lagstiftningen in. Verksamheter som påverkar naturmiljön negativt inom Natura 2000-områden kräver samråd med Länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § MB. Vid samråd som rör skogsbruksåtgärder i skog kontaktas Skogsstyrelsen.

Ingen ytterligare reglering av skydd och skötsel bedöms nödvändig för att uppnå bevarandemålen inom området. Skötselplanen för reservatet (fastställd 2005) anger generellt åtgärder som stämmer väl överens med bevarandemålen. En översyn av skötselplanen bör ske senast 2030. I samband med detta kan skötselplan och bevarandeplan med fördel slås samman, så att skötselplanen även innehåller de obligatoriska delarna för en bevarandeplan.

Markavvattning är åtgärder som utförs för att avvattna mark, för att sänka eller tappa ur ett vattenområde eller för att skydda mot vatten om åtgärderna syftar till att varaktigt öka en fastighets lämplighet för något visst ändamål. Markavvattning kräver alltid tillstånd (11 kap. 13 § MB). I Östergötland är det dessutom förbjudet att avvattna mark vilket medför att man även behöver söka en dispens från det generella markavvattningsförbudet. Ansökan om dispens och tillstånd till markavvattning prövas i normalfallet av Länsstyrelsen.

Strandskyddets syfte är att bevara allmänhetens tillgänglighet samt växt- och djurlivet vid stränderna. Strandskyddet gäller vid hav, sjöar och vattendrag enligt 7 kap. 13 § i MB. Det generella strandskyddet omfattar land och vattenområden 100 meter från strandlinjen vid normalt vattenstånd. I Östergötland är strandskyddet utökat på vissa platser. Det är inte tillåtet att göra något som försämrar livsvillkoren för växter och djur eller begränsar allmänhetens tillträde till det strandskyddade området. Under vissa förutsättningar och i vissa fall kan dispens ges för en åtgärd som strider mot förbudet i strandskyddslagstiftningen.

Alla fornlämningar skyddas enligt kulturmiljölagen (1988:950). Enligt 2 kap. 6 § kulturmiljölagen är det förbjudet att utan tillstånd "rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning". Hänsyn till forn- och kulturlämningar ska därmed tas vid åtgärder som görs för att bevara naturvärdena kopplade till Natura 2000.

Bevarandeåtgärder:

För mer ingående och specifika bevarandeåtgärder se skötselplanen för Södra Lunda naturreservat. Nedan finns de övergripande åtgärderna som behövs i området.

En eventuell frihuggning och/eller plockhuggning med lämnande av död ved i området kan bli relevant om träd- och buskskiktet blir för tätt. En friställning av gamla grova tallar i de norra delarna skulle gynna dessa gamla träd. För att påskynda skapandet av död ved i området kan veteranisering tillämpas.

Aktiv naturvårdsbränning bör inte genomföras på grund av områdets begränsade yta. Om det skulle börja brinna på Södra Lunda bör branden begränsas så som det motiveras ur säkerhetssynpunkt. Ur naturvårdessynpunkt vore brandpåverkan på delar av området positivt, men ur friluftssynpunkt vore det negativt om en större del av området brandhärjades.

I området behöver följande uppföljningar göras: mängden död ved i taigan; slitaget på området till följd av friluftslivet; samt hårdbottenlokalens utveckling sedan inventeringen som gjordes år 2002.

Då man inte med säkerhet vet exakt vilken typ av botten som ingår i Natura 2000-området behöver detta undersökas. Dessutom behövs tillståndet för bottenarna undersökas.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Bevarandestatus beskriver läget för naturtyperna i landet som helhet, medan *bevarandetillståndet* beskriver aktuellt läge inom Natura 2000-området. Dessa beskrivs närmare under respektive naturtyp längre fram i planen. Här redovisas en sammanställning av bevarandetillståndet inom området.

Tabell 2: Naturtypsareal och förekomst av Natura 2000-arter (ej fåglar) inom Natura 2000-området. **Blå färg** innebär en förändring av art- eller arealförekomst jämfört med regeringsgodkända uppgifter angivna inom parentes. Länsstyrelsen kommer att föreslå förändringarna vid lämpligt tillfälle. *) = Prioriterad art eller naturtyp i EU:s Natura 2000-bevarandearbete. Prioriteringen kan skilja sig från prioriteringen i det specifika området.

Naturtyp/art	Hektar/Förekomst	Bevarandetillstånd	Sida
1170 - Rev	17,4	Okänt	9
1620 - Skär och små öar i Östersjön	26,6	Tillfredsställande	10
8230 - Hällmarkstorräng	4,1	Tillfredsställande	11
9010 - Taiga	6,1	Tillfredsställande	12
Annan naturtyp	165,9		
Total areal	220,1 (219,5)		

Uppföljning

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000-naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

1170 – Rev

Arealen 17,4 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Organiska och/eller geologiska bildningar av hårt substrat förekommande på hård- eller mjukbotten. Reven är topografiskt avskilda genom att de höjer sig över havsbotten i littoral (del av sjö/hav närmast land) och sublittoral zon (del mellan littoral zon och så långt som solljuset når ner i vattnet).

Revmiljön karaktäriseras ofta av en zonerings av bentiska (bottenlevande) samhällen av alger och djurarter inklusive konkretioner, skorpbildningar och korallbildningar. Musselbankar ingår i naturtypen, om dessa har en täckningsgrad överstigande 10 %. Rev avgränsas mot omkringliggande botten där revbildningen övergår med mer än 50 % i mjukbottenytan och/eller där organiska bildningar understiger 10 % av täckningsgraden. Rev avgränsas mot terrestra habitat vid medelvattenståndet.

Bevarandemål

Arealen av rev (1170) ska inte minska från 17,4 hektar i Södra Lunda. Naturtypen ska vara naturlig med avseende på djupförhållanden, substrat och bottenstruktur samt tidvatten så att det finns förutsättningar för bentiska samhällen och associerade arter att upprätthålla sina ekologiska strukturer och funktioner. Vattenkvaliteten ska vara god. Den antropogena belastningen i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och andra kemikalier ska vara i koncentrationer som inte resulterar i negativa direkta eller indirekta effekter på arter och funktioner i naturtypen. Halten av näringsämnen ska vara låg. Vattnet ska vara klart med ett siktdjup och ljusklimat som är förknippat med naturtypen. Syrgashalten ska vara god. Vegetationen ska vara karakteristisk för naturtypen, bl.a. blåstång. Utbredning, area och tillstånd hos vegetationen stödjer dess ekologiska funktioner samt diversitet i associerade samhällen. Det finns inte oönskad algutväxt som leder till försämrad vattenkvalitet, minskat siktdjup eller indirekta effekter på arter och funktioner i naturtypen.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt:

- Övergödning på grund av utsläpp/läckage av näringsämnen (fosfor och kväve) resulterar i minskat siktdjup vilket påverkar artsammansättningen. Bottenarna täcks av ettåriga fintrådiga alger. Övergödningen kan även orsaka syrebrist på bottenarna. Resultatet kan bli att blåstångsbältenas djuputbredning minskar.
- Drivande algmattor, oftast bestående av fintrådiga alger. Fenomenet orsakas av övergödning. Algmattorna ger upphov till syrgasbrist, utsöndrar giftiga ämnen, hindrar fisk att söka föda samt hindrar evertebrater med planktoniska larvstadier att bottenfälla.
- Uppförande och drift av konstruktioner, till exempel vindkraftverk och rörledningar. Substratförhållandena blir härigenom förändrade. Strömförhållandena kan påverkas. Under uppförandestadiet störs botten och uppvirvling av botten sediment kan störa primärproduktionen. Fiskar kan påverkas negativt av vibrationer som uppstår nära snurran på vindkraftverk. Vindkraftverk påverkar även fåglar negativt genom att till exempel dykande fåglar undviker vindkraftverk och förlorar då födosöksområden och rastlokaler. Flyttfåglars navigeringsförmåga kan även påverkas av vindkraftverk.
- Utsläpp av olja och kemikalier. Närliggande fartygsleder innebär stor risk för oljeutsläpp/läckage. Det här kan komma att ha stor påverkan på artsammansättningen.
- Svall från fartyg kan påverka zonerings.
- För stort uttag av fisk påverkar artsammansättningen och kan orsaka förödande kaskadeffekter neråt i födokedjan.
- Fiske med icke-selektiva redskap samt redskap som skadar botten (till exempel trålning) är hot mot den biologiska mångfalden av däggdjur, fåglar, fisk och bottenlevande djur.
- Främmande arter kan påverka artsammansättningen.

Länsstyrelsen Östergötland

- Ökad vattentemperatur riskerar att ändra artsammansättningen.
- Ökad mängd koldioxid i atmosfären och ökad temperatur orsakar försurning av havet. Det är ett hot mot en rad organismer, men framförallt alla marina arter som har ett yttre eller inre skelett av kalk, som många växtplanktonarter, kräftdjur och musslor.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Naturtypen (1170) finns i boreal och kontinental region av Sverige, med tyngdpunkt i den boreala regionen. Bevarandestatusen anses idag som dålig. Kvaliteten på naturtypen är dålig, orsakerna är flera. Viktiga skäl till att naturtypen inte har gynnsam bevarandestatus är övergödning och trålning. Det är också viktigt att exploateringen av kustmiljöerna minskas, och att områdesskyddet ökar. För naturtypen rev (1170) uppskattades (år 2007) förekomsten i boreal region (både inom och utanför Natura 2000-områden) till 113 000 hektar i Sverige.

Då inga ingående inventeringar gjorts av naturtypen i Södra Lunda är bevarandetillståndet för naturtypen okänt.

1620 – Skär i Östersjön

Arealen 26,6 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Grupper eller enstaka mindre öar och skär i Östersjön. Öarna utgörs av urberg eller morän samt ligger i ett exponerat läge och är vanligtvis trädlösa. Även anslutande undervattensvegetation ingår ner till de fastsittande makrovegetationens nedersta djuputbredningsgräns.

Landvegetationen består av arter som är anpassade till torra, saltpåverkan och vindexponering samt frånvaro av egentlig jordmån. Lavfloran är artrik och särpräglad. Vegetationen på vissa öar är starkt påverkad av kvävet från fågelspillning. Kala bergytor är vanliga. I de norra delarna av Östersjön medför landhöjningen en succession av många olika vegetationstyper. På öarna kan mindre enstaka träd förekomma. Öarna utgör viktiga häckningsplatser för fåglar och uppehållsplatser för sälar. I tillfälliga eller permanenta hållkar förekommer speciellt anpassade växt- och djursamhällen.

Bevarandemål

Arealen av skär i Östersjön (1620) ska vara minst 26,6 hektar i Natura 2000-området. Arealen ska bara ändras av naturliga processer såsom landhöjningen. Vattenkvaliteten är god. Naturtypens landdelar fortsätter att ha en mestadels öppen prägel. Populationerna hos de typiska arterna för naturtypen ska inte minska påtagligt.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt:

- Övergödning på grund av utsläpp/läckage av näringsämnen (fosfor och kväve) resulterar i minskat siktdjup vilket påverkar algzoner. Perenna brun- och rödalger täcks av ettåriga fintrådiga alger. Övergödningen kan även orsaka syrebrist på bottarna.
- Olje-, bensin- och kemikalieutsläpp påverkar artsammansättningen.
- Svall från fartyg kan påverka artsammansättningen.
- Slitage och störningar orsakade av det rörliga friluftslivet kan påverka växt- och djurlivet.
- Exploatering såsom bebyggelse, bryggor etc. påverkar artsammansättningen.
- Främmande arter kan påverka artsammansättningen.
- Ökad luft- och vattentemperatur kan påverka artsammansättningen.

Länsstyrelsen Östergötland

- Ökad mängd koldioxid i atmosfären och ökad temperatur orsakar försurning av havet. Det är ett hot mot en rad organismer, men framförallt alla marina arter som har ett yttre eller inre skelett av kalk, som många växtplanktonarter, kräftdjur och musslor.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Naturtypen (1620) finns i boreal och kontinental region av Sverige, med tyngdpunkt i den boreala regionen. Bevarandestatusen anses idag som otillfredsställande. Kvaliteten på naturtypen och framtidsutsikterna för naturtypen är otillfredsställande och trenden är negativ, orsakerna är flera. Det är viktigt att exploateringen av kustmiljöerna minskas, och att områdesskyddet ökar. För naturtypen skär i Östersjön (1620) uppskattades (år 2013) förekomsten i boreal region (både inom och utanför Natura 2000-områden) till 170 000 hektar i Sverige och det behövs åtminstone så mycket för att arealen av naturtypen för att statusen ska kunna anses vara gynnsam.

Bevarandetillståndet för naturtypen i Södra Lunda anses som tillfredsställande. Informationen är något bristande för bevarandetillståndet av naturtypen, men förutsättningarna är goda i området.

8230 – Hällmarkstorräng

Arealen 4,1 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Växtsamhällen med torktåliga arter av kärlväxter, lavar och mossor på silikatrika hällmarksytor. Hällarna är tidvis mycket torra och har ett tunt, fläckvist förekommande jordtäckte som högst täcker halva av ytan. Ytorna är främst plana och består oftast av näringsfattiga graniter och gnejser. Naturtypen förekommer i huvudsak i områden med någon typ av störning, till exempel bete, tramp och brand.

Kärlväxter som fetbladsväxter, styvmorsviol, tjärblomster, bergglim och mandelblom karaktäriserar naturtypen. De artrikaste och värdefullaste exemplen förekommer i öppna betesmarker och kust- eller åkerlandskap.

Periodvis översilning med näringsrikt vatten från gräsmarksytor, fågelspillning med mera kan ge en artrik och svagt kalkgynnad växtlighet. I de bäst utvecklade typerna påträffas också rikligt med mossor och lavar, till exempel kopparbryum, takskrummossa, vissa skinn- och gelélavar. Naturtypen har i gynnsam bevarandestatus krontäckning på mindre än 30 %.

Bevarandemål

Arealen av hällmarkstorräng (8230) ska vara minst 4,1 hektar i Natura 2000-området. Regelbunden hävd kan påverka området. Det ska finnas blottat berg på minst halva arealen och krontäckningen ska inte utgöra mer än ett måttligt inslag. Naturliga strukturer och processer ska förekomma i sådan omfattning att typiska och karakteristiska arter som är beroende av dessa kan fortleva långsiktigt i området. Det ska finnas allmänt till rikligt av typiska- och karakteristiska kärlväxter (till exempel gul- och vit fetknopp, kärleksört och styvmorsviol), mossor och lavar. Artsammansättningen ska vara artrik och näringstillgången naturlig.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt:

- Luftföroreningar har en direkt negativ effekt på vissa arter (lavar och mossor), och en indirekt effekt via en kontaminering av jord och vatten.
- Klimatförändringar som leder till förändrad konkurrenssituation där vissa artar gynnas på bekostnad av andra, bland annat genom ett ökat jordtäckte och igenväxning.

Länsstyrelsen Östergötland

- Ändrad markanvändning, till exempel att man frångår från människoskapta bränder, slåtter eller bete.
- Användning av gödning har en negativ påverkan på flera av arterna.
- Användning av bekämpningsmedel har en negativ påverkan på flera av arterna.
- Svall från fartyg kan påverka artsammansättningen.
- Slitage och störningar orsakade av det rörliga friluftslivet kan påverka växt- och djurlivet.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

För naturtypen hållmarkstorrängar (8230) är förekomstarealen i boreal region idag 5 000 hektar och tillståndet är dåligt. För att uppnå gynnsam bevarandestatus i samma område behövs det uppskattningsvis 10 000 hektar.

Bevarandetillståndet för naturtypen hållmarkstorrängar anses som tillfredsställande. De yttersta delarna av naturtypen är nästan helt vegetationsfria på grund av bränningarna från havet, men de delar som gränsar till taiga har ett tunt jordlager och en del mossor.

9010 – Taiga

Arealen 6,1 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer främst i den boreala zonen på fuktiga näringsrika marker till torra och näringsfattiga. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 30–100 % och utgörs av gran, tall, björk, asp, rönn och sälg, ibland även med inslag av andra inhemska arter. Naturtypen taiga innefattar även brandfält och stormfällningar som då kan innebära en lägre krontäckning. Naturtypen består av äldre naturskogsartade barrskogar samt naturliga successioner efter större störningar. Det kanske viktigaste elementet för naturtypen är den döda veden som hyser en lång rad vedlevande svampar och insekter, dessutom är veden födosöks- och boplatser för många fågelarter. Naturtypen delas vanligen in i flera olika undergrupper beroende på dominerande trädslag samt successionsstadier. Naturtypen i Södra Lunda består av undergruppen barrblandskog.

Bevarandemål

Arealen av taiga (9010) ska vara minst 6,1 hektar i Natura 2000-området. Krontäckningen ska variera mellan tätare och glesare beskogad mark med ett olikåldrigt och flerskiktat trädskikt. Barrträd ska dominera naturtypen. Lövträd ska utgöra ett enstaka till måttligt inslag. Det ska finnas tämligen allmänt med grov och solbelyst död ved till exempel torrträd, hålträd, liggande stockar, halvdöda träd eller branddödade träd. Förekomsten av äldre träd ska vara måttlig till riklig och det ska finnas en föryngring av ovan nämnda arter.

Hela eller stora delar av naturtypens dynamik och struktur ska tillåtas att bli påverkad störningar så som insektsangrepp, stormfällning och/eller bete. Andra småskaliga naturliga processer som trädens föryngring, åldrande och döende samt omkullfallna träd och luckbildning är positivt och ska förekomma inom området. Igenväxningsvegetation (till exempel gran) ska inte tillåtas dominera i fältskiktet. Typiska och karaktäristiska arter ska kunna fortleva långsiktigt i området och det ska finnas en art- och individrik förekomst av insekter (till exempel skalbaggar), mossor (till exempel blåmossa), svampar (till exempel ostticka) och lavar.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt:

- Exploatering.

Länsstyrelsen Östergötland

- Avverkning, röjning, gallring utgör hot genom att lämpliga strukturer förstörs eller borttages. Även åtgärder i intilliggande områden kan vara skadliga genom att de påverkar lokalklimatet i beståndet av intresse. Undantag kan finnas där åtgärden syftar till att utveckla något annat naturvärde.
- Produktionshöjande åtgärder i skogsbruket, exempelvis gödsling, markberedning, dikning, plantering och användandet av främmande trädslag.
- Markskador. Förutom den mekaniska skadan kan hydrologin påverkas och naturmiljön förändras. Detta gäller större markskador.
- Nedfall av kemiska ämnen. Vissa kemiska ämnen har förmågan att direkt skada organismer, men kan också påverka hela naturmiljön. Så har till exempel vissa kväveföreningar den effekten att de är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen. Andra skadliga ämnen är svavel- och metallföreningar.
- Brist på dynamik. Arterna förekommer ofta bara i några få stadier i skogens utveckling. Om de dynamiska krafterna inte får verka kan det i landskapet uppstå brist på något av dessa stadier, med följd att de ingående arternas habitat försvinner. Detta gäller särskilt brand som verkar över stora ytor, men andra viktiga dynamiska krafter är översvämning, vind och angrepp av insekter och svamp.
- Systempåverkande arter och invasiva främmande arter som har potential att skada den naturliga floran och faunan.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Naturtypen (9010) förekommer i hela landet med tyngdpunkten av utbredningen i den boreala zonen. Marker som normalt brukas som produktionsskogar tillhör ofta naturtypen taiga och det är endast i de fjällnära regionerna som det finns kvar betydande områden med äldre skog i sena successionsstadier. Naturtypen taiga (9010) har en negativ utveckling eftersom skogsbruket i marker med höga naturvärden och fjällnära skog fortsätter, dessutom har intresset för biobränslen, skogsgödsling och skogsodling med främmande trädarter ökat under senare år. Samtidigt har hänsynen vid skogsavverkning ökat och arealen skyddad skog har utökats. År 2013 var förekomstarealen av taiga i den boreala regionen 1 330 000 hektar och för att naturtypen 9010 ska uppnå gynnsam bevarandestatus behövs det uppskattningsvis 3 500 000 hektar. Bevarandestatusen för naturtypen taiga (9010) är idag dålig i den boreala regionen och utvecklingen är övervägande negativ.

I Södra Lunda har inget betydande skogsbruk förekommit i modern tid och skogen befinner sig i ett sent successionsstadium. Det förekommer olika former av död ved och området hyser många rödlistade arter i flera olika organismgrupper. Småskaliga naturliga processer förekommer men storskaliga processer som skogsbrand har inte förekommit i området under lång tid. Bevarandetillståndet anses som tillfredställande eftersom naturtypen befinner sig i ett sent successionsstadium och långsiktigt skydd och skötsel finns fastställd i naturreservatets skötselplan.

Kartor

Kartor som visar områdets läge, yttergränser, naturtypernas utbredning, kända forn- och kulturlämningar, samt äldre ekonomiska kartor finns sist i planen.

Dokumentation

Webbsidor/databaser:

Artportalen, <https://www.artportalen.se>, (2018-12-05).

Länsstyrelsen Östergötland, <http://www.lansstyrelsen.se/ostergotland>, (2018-12-05).

Länsstyrelsen Östergötland

Naturvårdsverket, <http://www.naturvardsverket.se/>, (2018-12-05).

Skyddad natur, <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>, (2018-12-05).

Skogsstyrelsen, <https://skogskartan.skogsstyrelsen.se/skogskartan/>, (2018-12-05).

Ängs- och betesmarksinventeringen (TUVÅ), <http://www.jordbruksverket.se/>, (2018-12-05).

Riksantikvarieämbetets fornminnesregister, <http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>, (2018-12-05).

Nyckelbiotop, N 8173-1998, <https://www.skogsstyrelsen.se/skogens-parlor/Nyckelbiotop/?objektid=2936039>,
(2018-12-05).

Dokument:

Naturvårdsverkets vägledningsdokument för habitat och ArtDatabankens vägledning för arter.

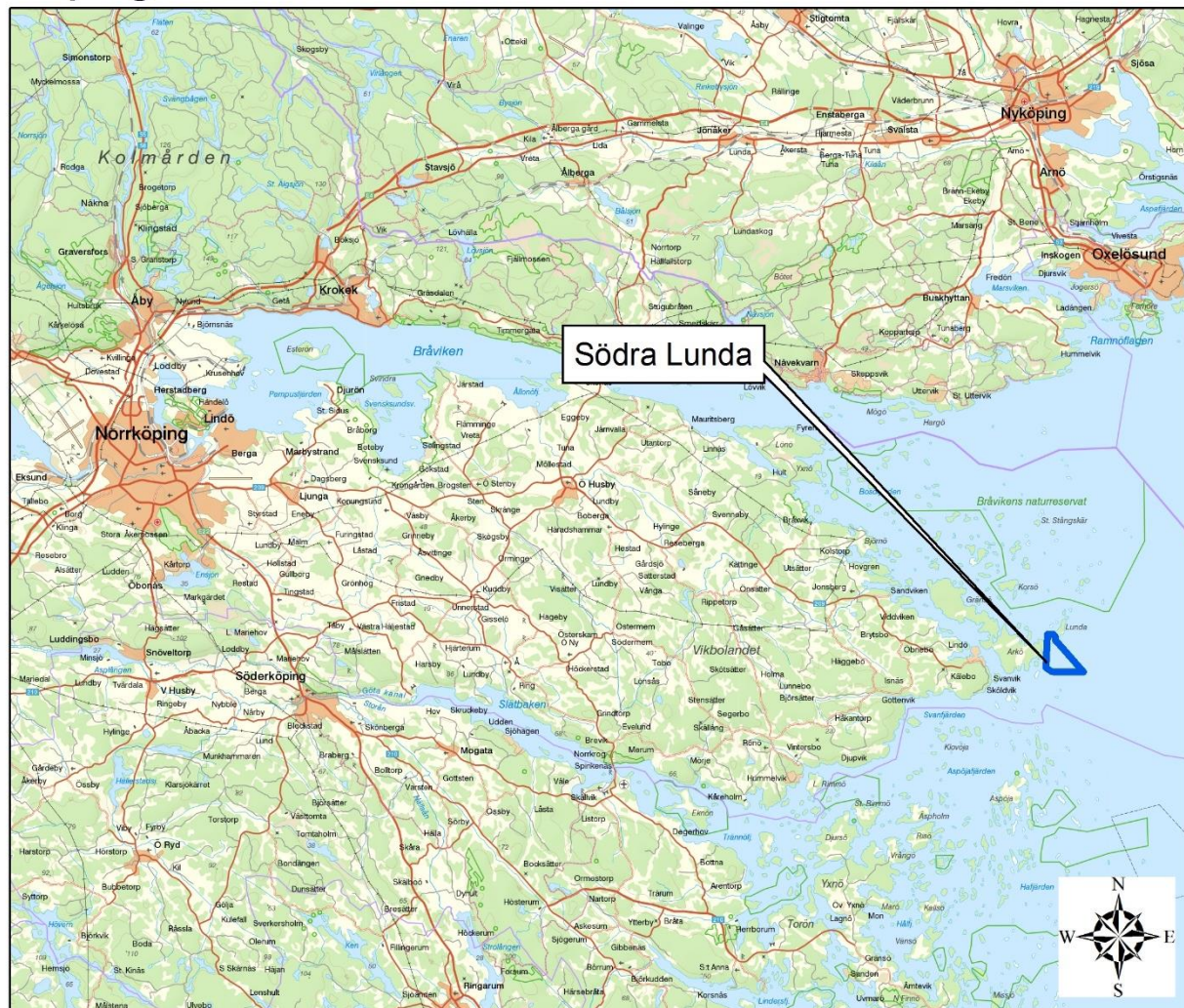
Wenche Eide (red.), Arter och naturtyper i habitatdirektivet - bevarandestatus i Sverige 2013, ArtDatabanken SLU,
Uppsala, 2014.

Bevarandeplan för Södra Lunda Natura 2000-område, fastställd 2008-08-25.

Skötselplan för Södra Lunda naturreservat, fastställd 2005.


Beslut om bildande av Södra Lunda naturreservat, 1975-07-08.

Topografisk karta



©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan




 Natura 2000-området

Översiktskartan visar att Södra Lunda ligger strax utanför Arkösund, Norrköpings kommun.

Ekonomisk karta

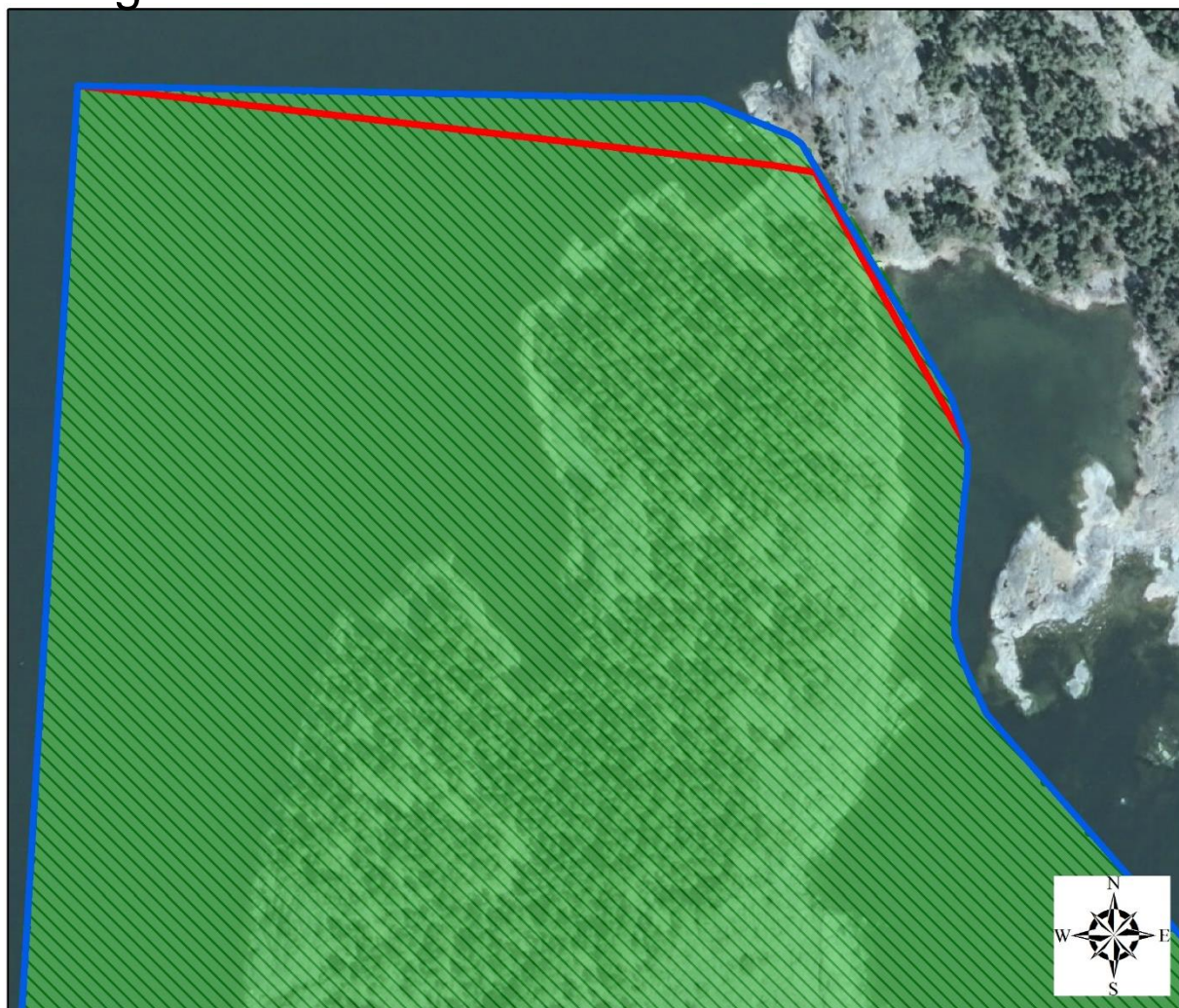


©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan
0 0,1 0,2 0,4 0,6 0,8 1
Kilometer

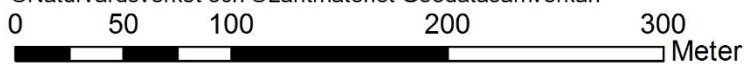
 Natura 2000-området




Fastighetskartan visar yttergränserna för området.

Yttergräns N2000-området



©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

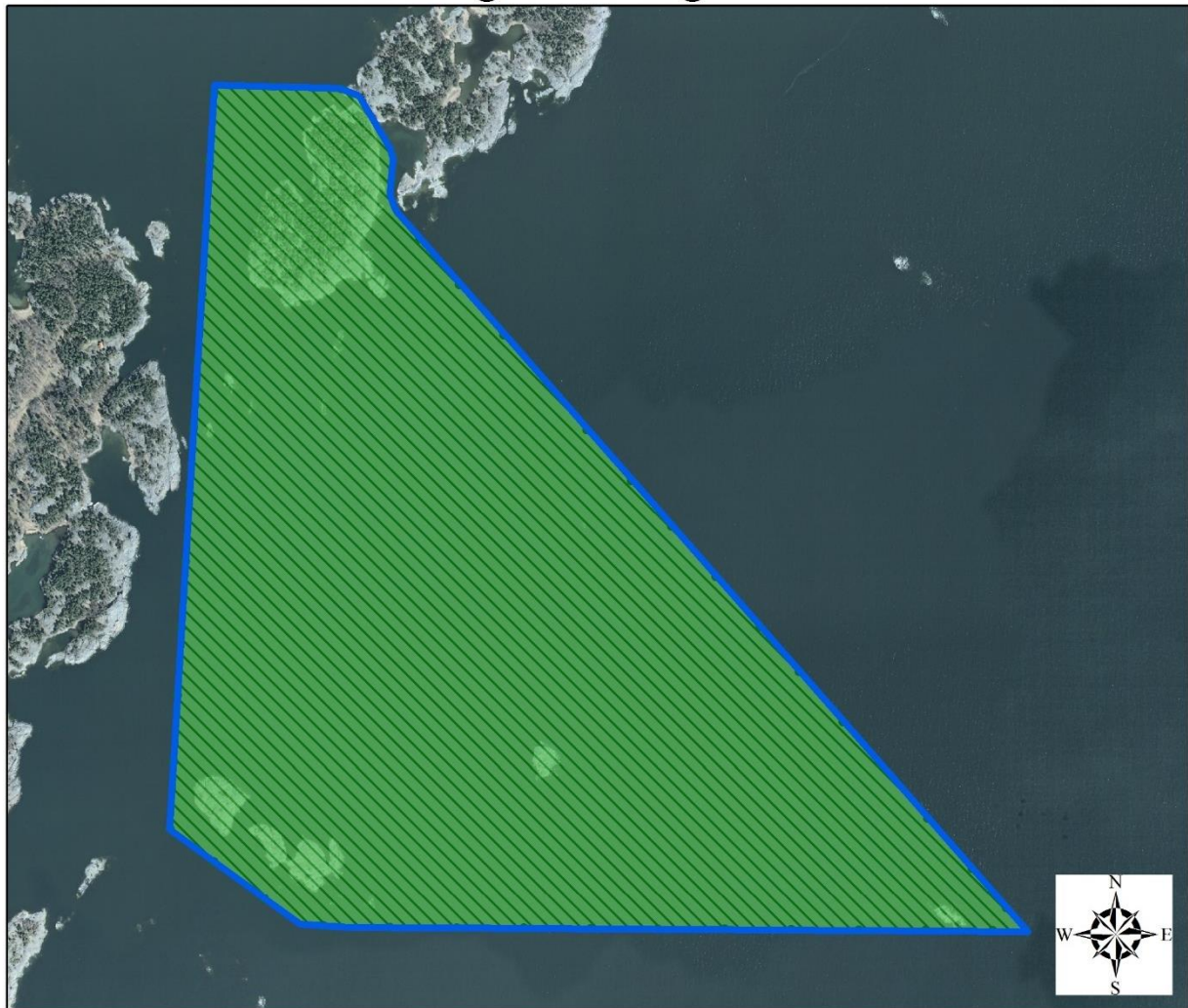


-  Natura 2000-området
-  Gamla yttergräns
-  Södra Lunda naturreservat



Yttergränser justeras något i norra delen för att följa naturreservatsgränsen. Detta ger en mindre ökning av arealen för området.


Naturresevatets avgränsningar



©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

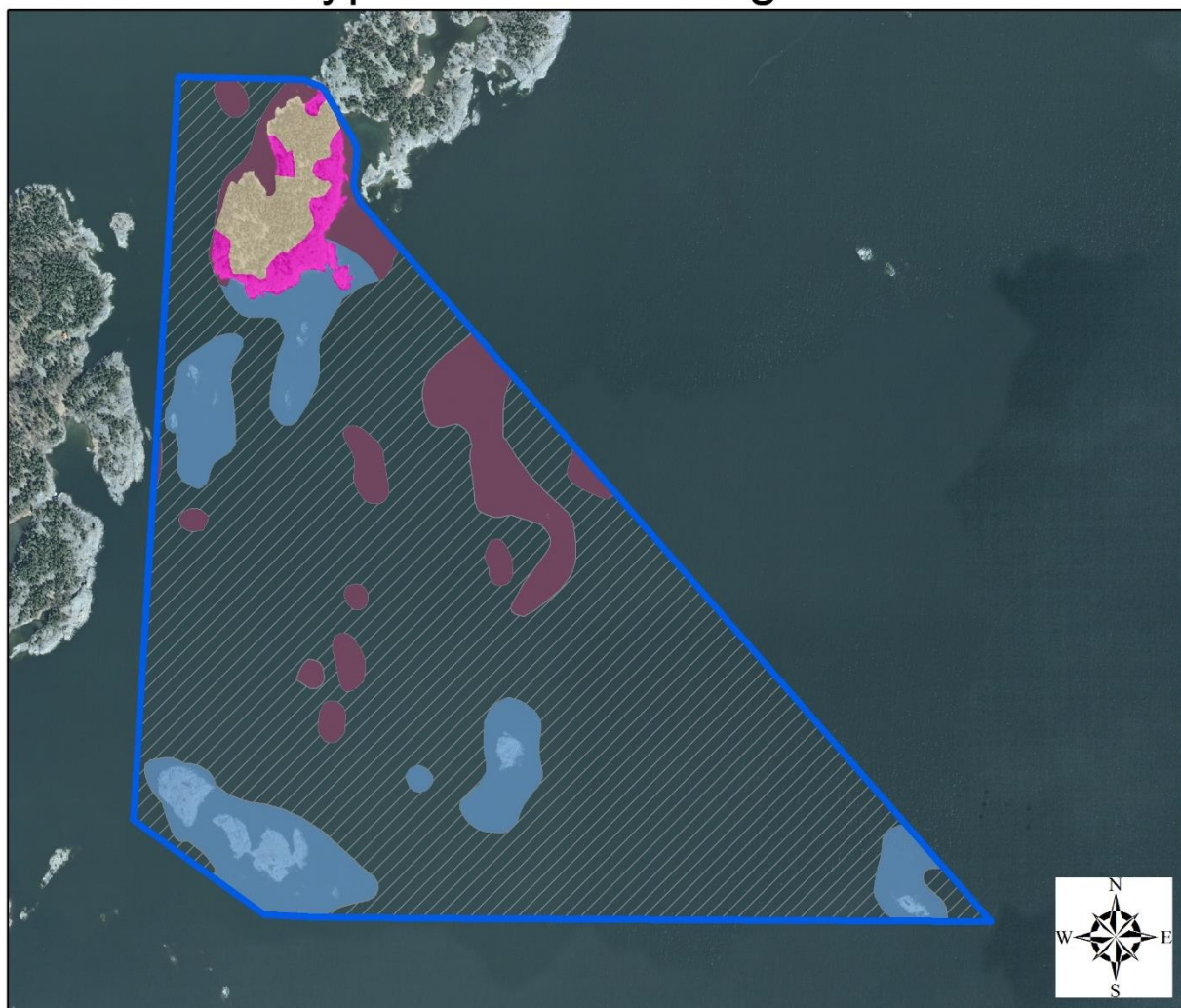
0 0,1 0,2 0,4 0,6 0,8 1
Kilometer

 Natura 2000-området

 Södra Lunda naturresevat

Natura 2000-områdets och naturresevatets yttergränser sammanfaller efter justeringen av gränsen i norra delen.

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning



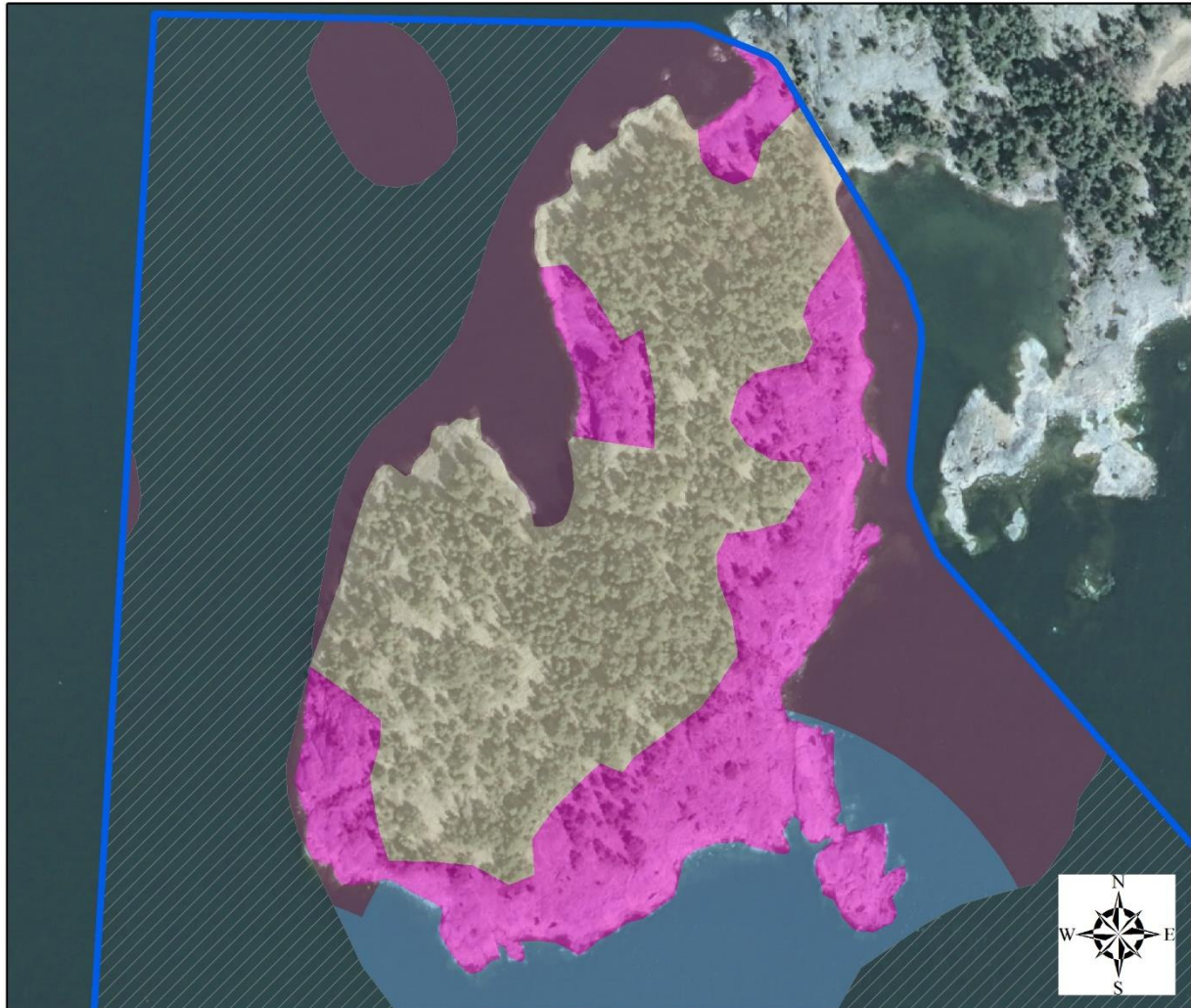
©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

0 250 500 1 000
Meter

	Natura 2000-området
	1170 Rev.....17,4 ha
	1620 Skär i Östersjön.....26,6 ha
	8230 Hällmarkstorräng.....4,1 ha
	9010 Taiga.....6,1 ha
	Annan naturtyp

Flygfotot visar naturtypernas utbredning i området.

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning



©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

0 25 50 100 150 200
Meter

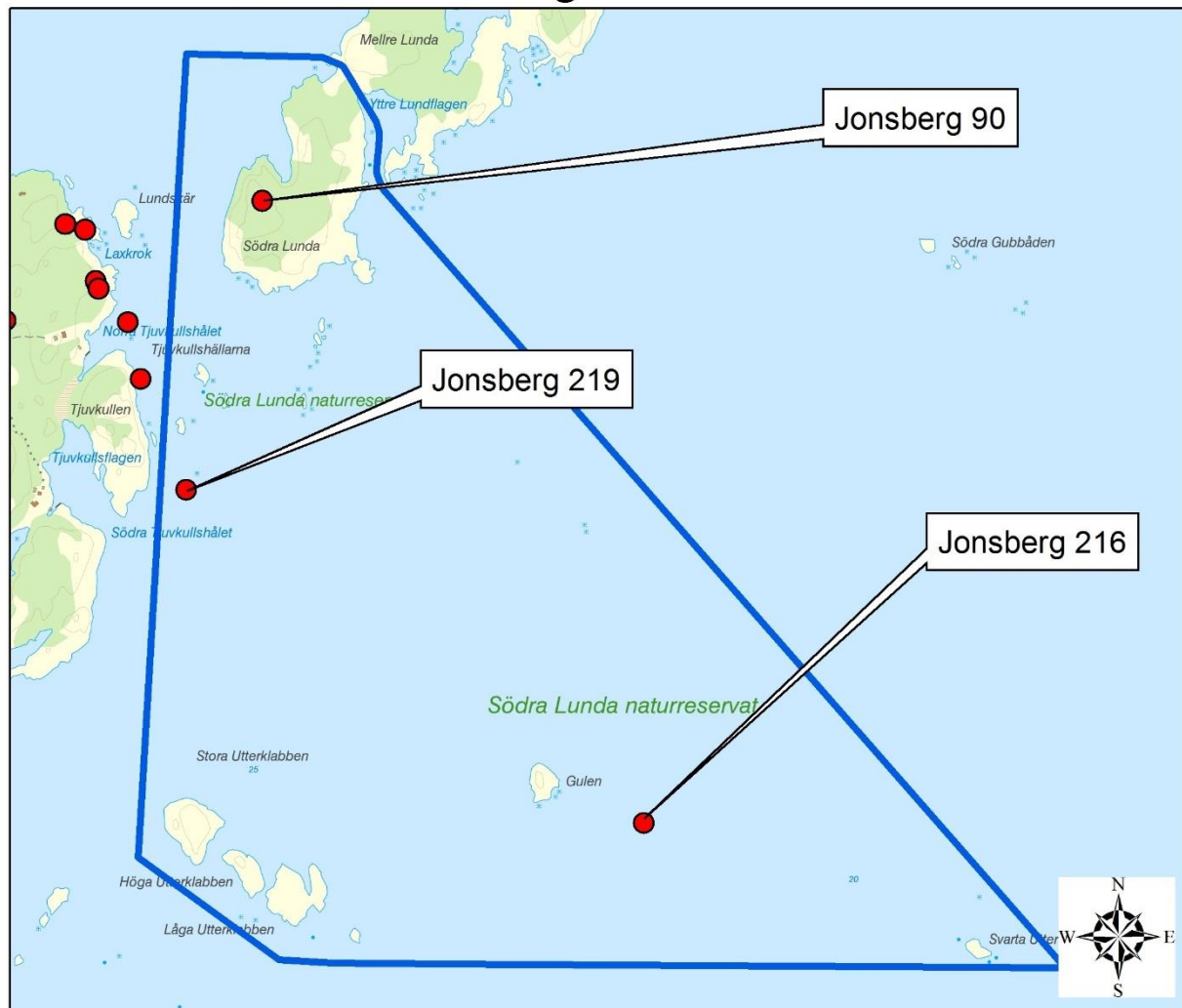


0 0,45 0,9 1,8
Kilometer

	Natura 2000-området	
	1170 Rev.....	17,4 ha
	1620 Skär i Östersjön.....	26,6 ha
	8230 Hällmarkstorräng.....	4,1 ha
	9010 Taiga.....	6,1 ha
	Annan naturtyp	

Naturtypernas utbredning i norra delen av området.

Forn- och kulturlämningar

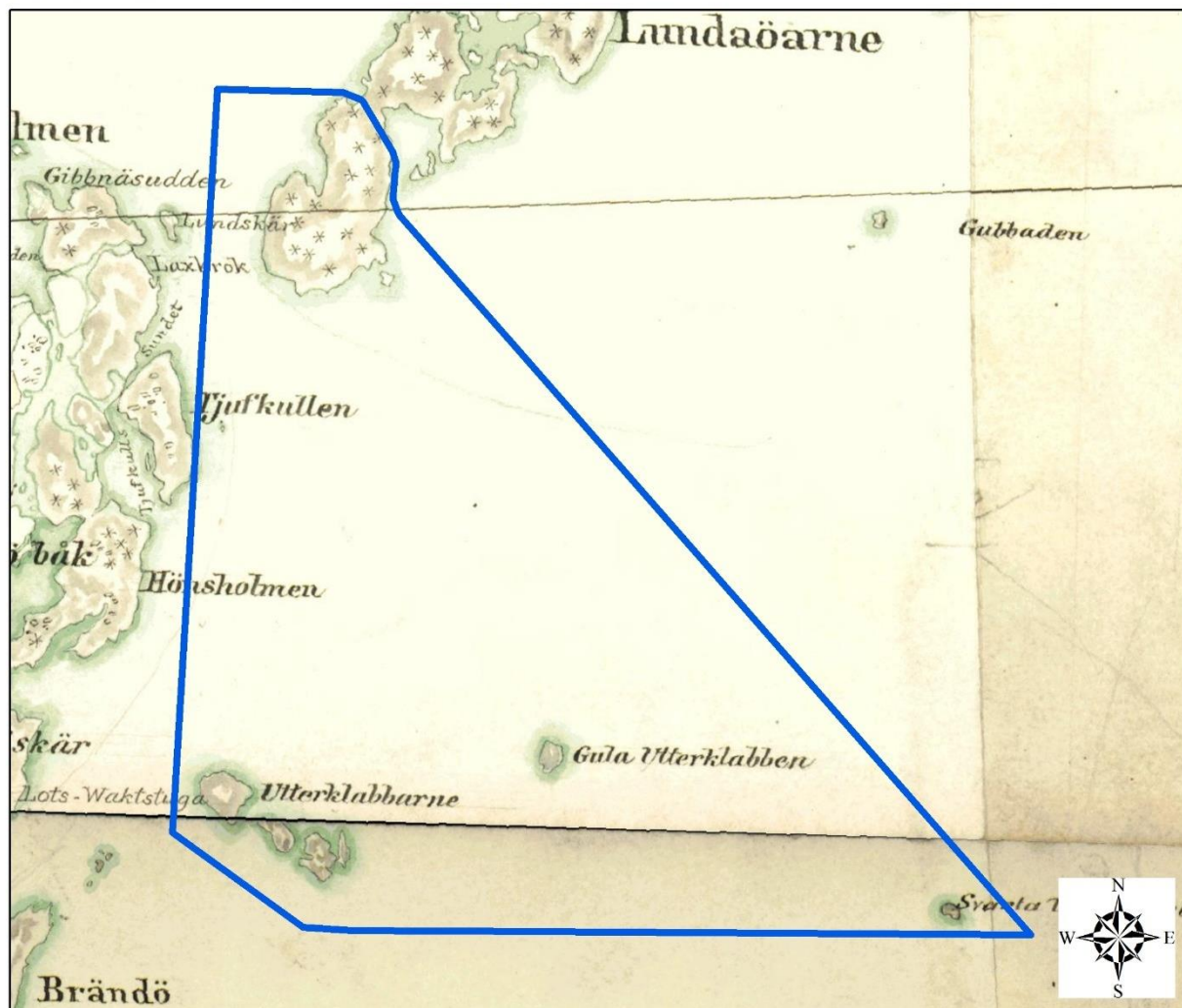


©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan
 0 0,1 0,2 0,4 0,6 0,8 1
 Kilometer

- Natura 2000-området
- RAÄ Fornlämningar (FMIS) punkt

Kända fornlämningar i området.

Häradskarta



©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

0 0,1 0,2 0,4 0,6 0,8 1

Kilometer

 Natura 2000-området

Häradskartan, från slutet av 1800-talet, visar att området ser ut som det gjort under en längre tid.

Vit är utmark (skog och hagmark). Små stjärnor visar var marken är barrträdsklädd och små ringar var den är lövträdsklädd.